

NOORDZEE 2050 GEBIEDSAGENDA

DERDE WERKBIJEENKOMST

*20 november 2013,
Kantine Visafslag Scheveningen*





WELKE KNOPEN MOETEN ER T.B.V. DE NOORDZEE DOORGEHAKT WORDEN?

Knopen over de volgende punten dienen doorgehaakt te worden:

- Het gebruik van ruimte in de Noordzee.
- Energie en visserij. Energieknoop: Realisatie van zo'n concreet mogelijk project aan de kust, zoals de getijdencentrale. Visserijknoop: Mogelijk maken van duurzame visserij in een windpark binnen 7 jaar (2020).
- Verbinding van sociaal economische duurzaamheid.
- Bereikbaarheid/transport (scheepvaart) op Europees niveau, zoals 'modal shift' richting kustvaart. Op dit gebied is er meer sturing nodig.
- Visserij. Binnen deze sector worden belangen verschillend ervaren. Er dient een slag te worden gemaakt.

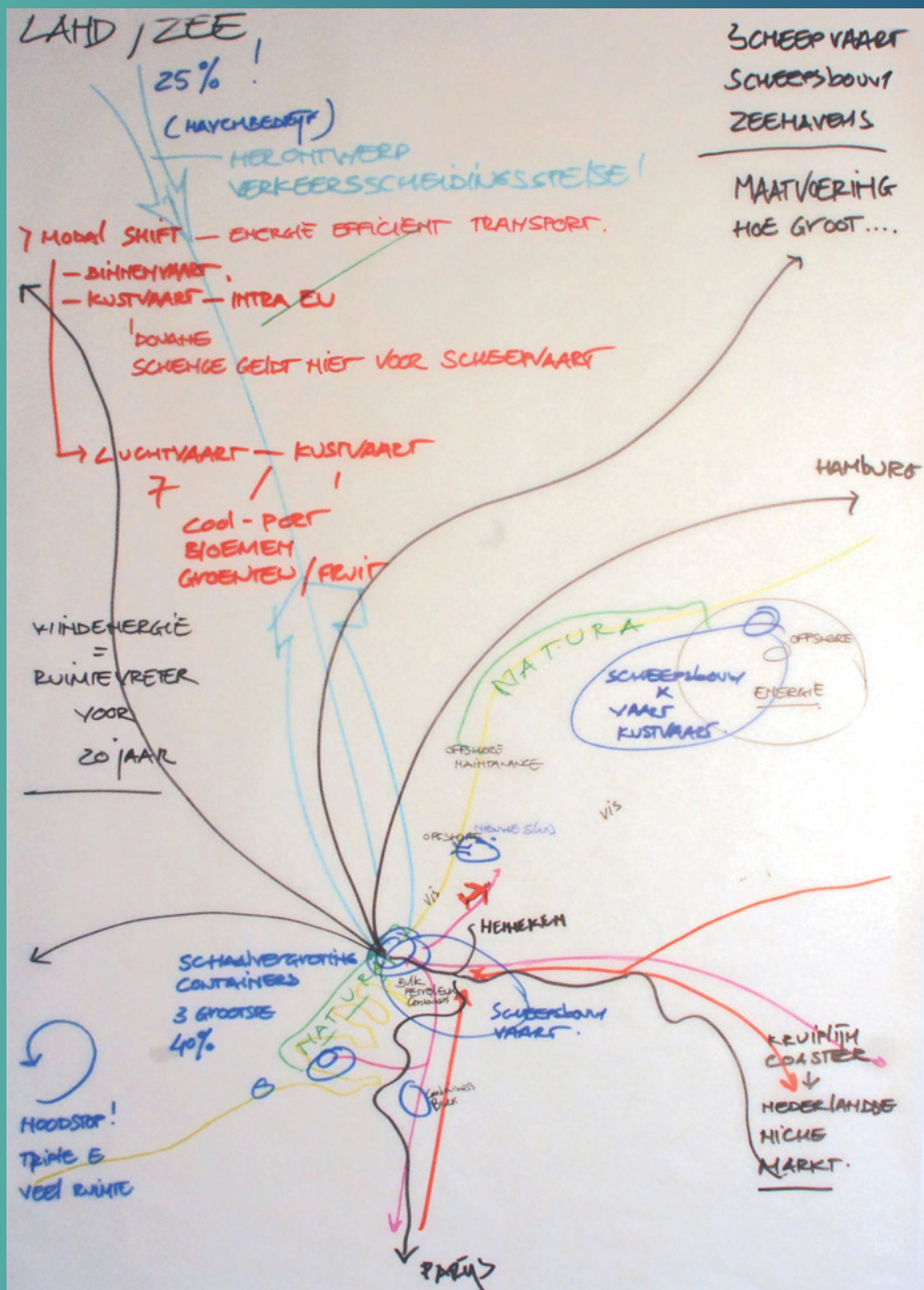


TEKENSESSIES

Pieter Jannink geeft een korte uitleg over de tekensessies. Tijdens de eerste tekensessie komt bij ieder thema 'zee en land relaties' aan de orde en tijdens de tweede tekensessie de 'internationale dimensie'. Daarbij zijn bijvoorbeeld de volgende vragen van belang:

- Verticale kolom: wat zit in de zee en op de bodem?
- Tijdsaspect: wanneer moet er iets worden gedaan?





TRANSPORT

TEKENSESSIE DEEL 1: NOORDZEE OP DE KAART “ZEE EN LAND RELATIES”

Jacqueline Heerema: *“Nederland is een deltaland met kust- en cultuurlandschap. Nederland heeft niet alleen watergeschiedenis, maar ook kunst-historische traditie. De culturele verbinding van de kust moet meer aandacht krijgen en niet de commercialisering van de kust. Zo kan er voorkomen worden dat de kust eenduidig en eenzijdig wordt.”*

De terugkoppeling:

Transport (Bereikbaarheid/scheepvaart)

Het gaat om de statische inrichting van de Noordzee. Daarbij moet bijvoorbeeld rekening worden gehouden met windmolenparken die minstens 20 jaar moeten staan. Naast deze parken zijn er ook veel andere offshore installaties op de Noordzee. Ook is er een aantal vraagstukken over transport en milieu. In sommige gevallen kan er bijvoorbeeld gekozen worden voor de zeevaart in plaats van vrachtwagens. Daarnaast zijn er allerlei veranderingen op het gebied van transport en vervoerstromen. Denk bijvoorbeeld aan transport via het Noorden naar West-Europa.

Transport heeft met verschillende netwerken en maten te maken, waarbinnen bepaalde voorwerpen zich moeten bewegen. Bijvoorbeeld het meenemen van een lading moet met bepaalde maatvoering. Naast “zee en land relaties” gaat het bijvoorbeeld ook om vliegtuigen.

Natuur

Bij trek- en broedvogels is de relatie “zee en land” duidelijk zichtbaar. Zo zijn er vogels die van het

noorden via “zee en land” naar het zuiden wegtrekken. Misschien dienen de plaatsen waar vogels broeden ter bescherming afgesloten te worden.

Ook onder water is er sprake van een relatie “zee en land”. Denk bijvoorbeeld aan vissen die via de Nieuwe Waterweg naar zee zwemmen.

Daarnaast is er een aantal ontwikkelingen, zoals zeespiegelstijging en verzuring. Bovendien wordt de dynamiek op de Noordzee steeds groter.

Ook zijn er positieve ontwikkelingen, bijvoorbeeld het verbod op het dumpen van gif in de zee.

Met de delta wordt de functie van natuur vervuld. Daarbij kan een goede relatie met de zee worden aangegaan.

Energie

Een aantal relevante onderwerpen is besproken/gediscussieerd, zoals zandwinning binnen 12-mijlszone, clusteren van kabels, aanleggen van multifunctioneel/service eiland(en), vrije zicht op de horizon en beleving van de zee. Volgens RWS moet bij het thema “energie” rekening worden gehouden met zandwinning.

Getijdencentrale zou een voorbeeldproject kunnen zijn, waarbij kust, natuur en kabelgrond gecombineerd worden. De delta zou dan als proeftuin kunnen functioneren. Getijdencentrale zou commercieel geëxporteerd kunnen worden. Verder wordt er op de Noordzee weinig opgeruimd: verlaten gas-/olieputten kunnen worden herbenut. Daarnaast is het verstandig om te vermelden, dat zandwinning kan conflicteren met liggende kabels. Gelet op het voorgaande moeten er duidelijke reserveringen gemaakt worden en de regels gehandhaafd worden.

Elders in de wereld is men zeer geïnteresseerd in multifunctioneel service eiland. Voor de Noordzee is de businesscase voor een dergelijk eiland niet helemaal scherp te krijgen. Er zijn meerdere mogelijke alternatieven in plaats van een service eiland.

NATUUR

**BELEIVING**

Havenbedrijf Rotterdam is positief over CO2-opslag. Hiervoor kunnen de verlaten gas-/olieputten worden benut. De CO2-uitstoot in Rotterdam moet namelijk in 2025 gehalveerd zijn.

Beleving van de zee (toerisme, cultureel erfgoed, recreatie)

Bij de Nederlandse kust gaat het om het culturele en sociale belang. Om een beter verbinding met zee te maken, moet er veel actiever worden gekeken naar het dynamische deel van de kust en naar de beleving van de zee. De aanwezige expertises dienen met elkaar te worden verbonden, bijvoorbeeld de verbinding van de kennis van een duinenexpert met die van een wrakkenexpert. De culturele dimensie van zee en kust moet binnen educatie aandacht krijgen, zodat iemand van jongs af aan weet welke opgaven er zijn. Ook kan er gedacht worden een cultuurcentrum “Noordzee”. Kortom, bij het thema ‘beleving van de zee’ is de sociaal economische kennisontwikkeling van belang.

Een toertje Tweede Maasvlakte kan helpen het besef van de maatschappelijke meerwaarden van zee en kust te vergroten. Het Havenbedrijf Rotterdam organiseert het graag in verband met de Noordzee 2050 Gebiedsagenda.

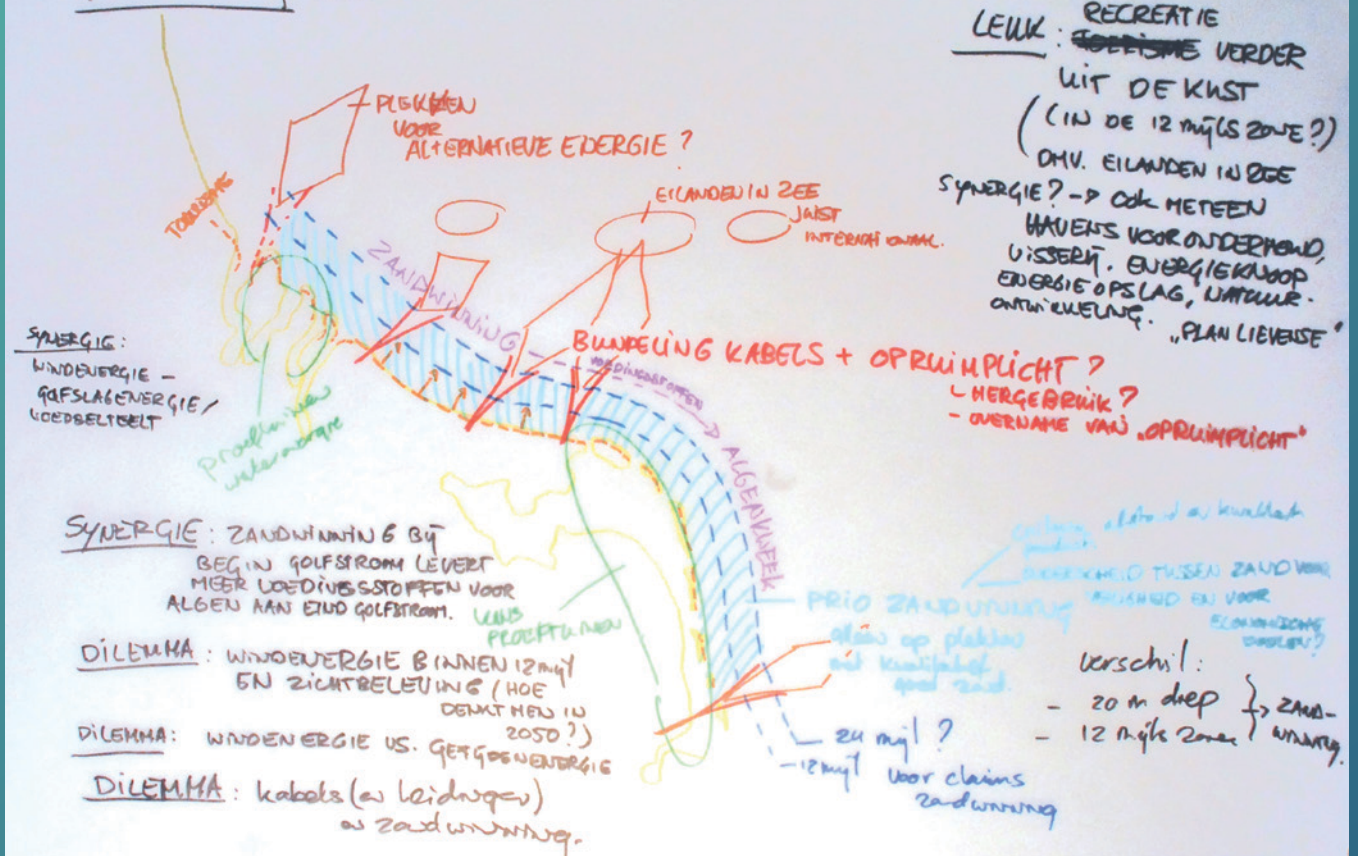
Kennis over natuur, cultuur en waterstaatkundige geschiedenis kan samengebracht worden met toerisme en recreatie en gedeeld worden met culturele groepen. Zeeland is daar een mooi gebied voor.

In het Noordzee-verhaal ontbreekt nog het verband met het Deltaprogramma, in het bijzonder met het Deltaprogramma Veiligheid.

Vanuit land naar zee moeten kansen worden benut. Ook de beleving van de zee naar land is van belang. Denk bijvoorbeeld aan vuurtorens op land vanuit de zee.



ENERGIE kust



ENERGIE



Voedsel uit de zee

In het licht van de relatie “zee en land” zou gedacht kunnen worden aan:

- Mosselzaad dat van de Wadden naar Zeeland gaat.
- Biomassa.

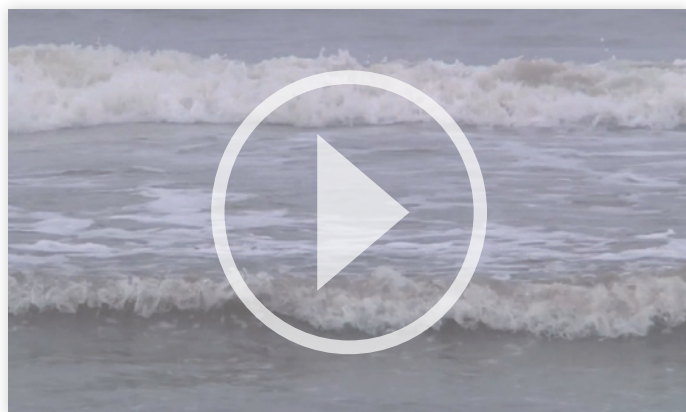
Mosselen is de Zeeuwse cultuur, maar het mosselzaad komt uit de Wadden: land-zee interactie door mosselzaadkweek in de wateren voor de Zeeuwse kust kan de beleving van de interactie versterken. Andersom is er de kweek van vis op land. Het accent moet liggen op “multifunctioneel ontwerp”. Dit is, gelet op een eventueel project, van belang voor ‘meekoppelkansen’. Bijvoorbeeld een multifunctioneel park, waarbij voedsel en energie bij elkaar samenkomen.

Er zou een mooi windmolenpark met een goede constructie neergezet kunnen worden. Van een dergelijk park zouden betrokkenen tientallen jaren gebruik kunnen maken.

Maar het is moeilijk om geïnteresseerden bij elkaar te brengen ter realisatie van een dergelijk park.

Kettingmails en LinkedIn-discussiepagina

Iedereen kan discussiepunten plaatsen op de LinkedInpagina “Noordzee 2050 Gebeidsagenda”. Met enige regelmaat worden via kettingmails discussies geïnitieerd over bepaalde thema's. In de uitgereikte “mindmap” zijn de gemaakte LinkedIn-discussiepunten te vinden.



Film Bijvangst van de Noordzeedagen: luister naar de Noordzee

De bijvangst van de Noordzeedagen 2013 is een palet aan adviezen voor de minister. De deelnemers van de werkbijeenkomst borduren er op voort: Voorbeelden van ‘multifunctioneel gebruik’ zijn: “combineren van een windmolenpark met voedselkweek, gebruiken van een boorplatform t.b.v. natuurontwikkelingen, duiken vanaf een windmolenpark”, “Windmolenpark met ocean energy”, “Service eiland zou een oplossing bieden voor extra verkeer als gevolg van windmolenpark”, “Schepen met doorzichtige bodem”, “Windmolens helpen om te navigeren op zee” en “Platforms zijn ook geschikt voor getijden-energie”.

Bekijk de film op: <http://vimeo.com/80714507>

VOEDSEL ZEE - LAND

- Meerzijdig gebruik voor voedsel → integraal project van naturen, al te vaak op de natuur ontworpen en bouwen
↓ fundeler vandaan hergebruiken
multifunctioneel ontwerp (buitenrust?)
* * * * * LOS VAN DE GROND?

hoeveel ruimte en waar precies?

→ wieren/algentelt
MSY

eiwit → doorbreken vel cascade

→ op land
maricultuur

- vismeel van resten van zee → zuiveren, drogen

krakenkamers
kustwateren:
wiel- en oosterschelde
+
→ trekvis

- kunstmatige riften voor
open water / duiken →
water - sp - port
wateren en intermedie

→ open water / duiken

→ recreatie uitbreiden

Algemeen

→ garnalen

→ zilte roos

→ kreeft / kreeft (chagwulke)

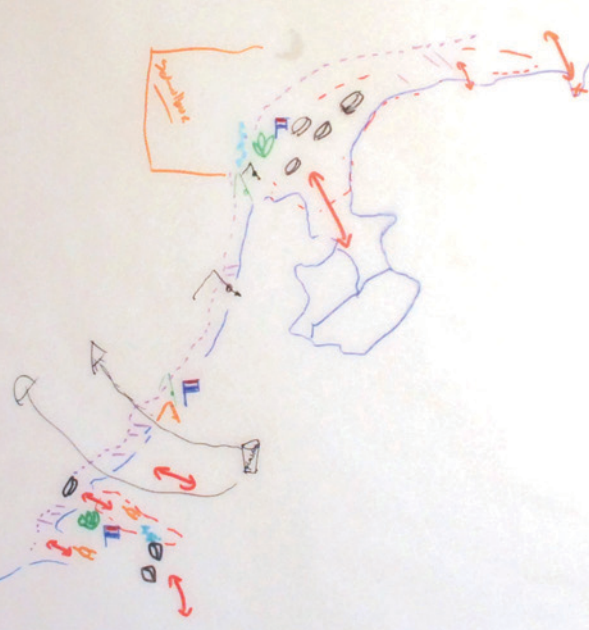
→ mossel (zand)

→ yssche / vanden

→ Kustgemeenten en provincies
na de zee en het water
de idylle van de zee

WIS / Schaalvallen
omgeving in de
de Houten uit de
weg naar de NL
winkel

recreatieve landingen
aan recreatieve
dag- en
nacht



TEKENSESSIE DEEL 2: NOORDZEE OP DE KAART “INTERNATIONALE DIMENSIE”

De volgende vragen staan centraal:

- Wat willen we in 2050 op internationaal niveau bereiken en/of geregeld hebben?
- Wat kunnen we als Nederlanders voor de Noordzee betekenen?
- Wat hoeven wij niet te doen? Wat kunnen we aan bijvoorbeeld de Denen en de Engelsen overlaten.

Energie

“Er moet gezocht worden naar een gezamenlijke structuur. We moeten leren van onze oplossingen en aanpak. Verder moet het volgende met alle omringende landen worden bekeken: de wijze van oplossen en oppakken van windenergie door elk land, infrastructuur, financiering, service eiland en het opruimen van platforms. Uiteindelijk zal alles bij elkaar als een complexe materie worden ervaren.”

Natuur i.r.t. menselijk gebruik

“Grootste kwaliteit is ons creatief vermogen. Maar het is moeilijk om met omringende landen af te stemmen. Wat zouden wij aan andere landen kunnen overlaten? Bijvoorbeeld kennis over ecologie en techniek. Ook kan er bijvoorbeeld gedacht worden aan vissen bij windmolenparken van Engeland en Duitsland en kustbeheer door Engeland en Frankrijk. Als het moeilijk is om de neuzen de zelfde kant op te krijgen, dan zou het principe van ‘geven en nemen’ toegepast kunnen worden.”

Voedsel uit de zee

“Er zit veel vis in de Noordzee, maar we halen er soms te weinig uit: 400 miljoen maaltijden op jaar basis. We exporteren veel: 80% van voedsel uit de zee gaat naar Afrika. Oogst moet natuurlijk duurzaam worden. Misschien moeten we regionaal produceren en regionaal eten. Wat hier gemaakt wordt, kan dan hier worden gegeten. Het leveren van meer (waarde uit het) voedsel uit de zee is lastig. Marketing van belang. Spanjaarden doen dat goed. Zij hebben heerlijke recepten voor soorten die wij niet eten, dat genereert economische waarde. De uitdaging is dus: waar zit onderbenutte economische waarde?”

Beleving van de zee (toerisme, cultureel erfgoed, recreatie)

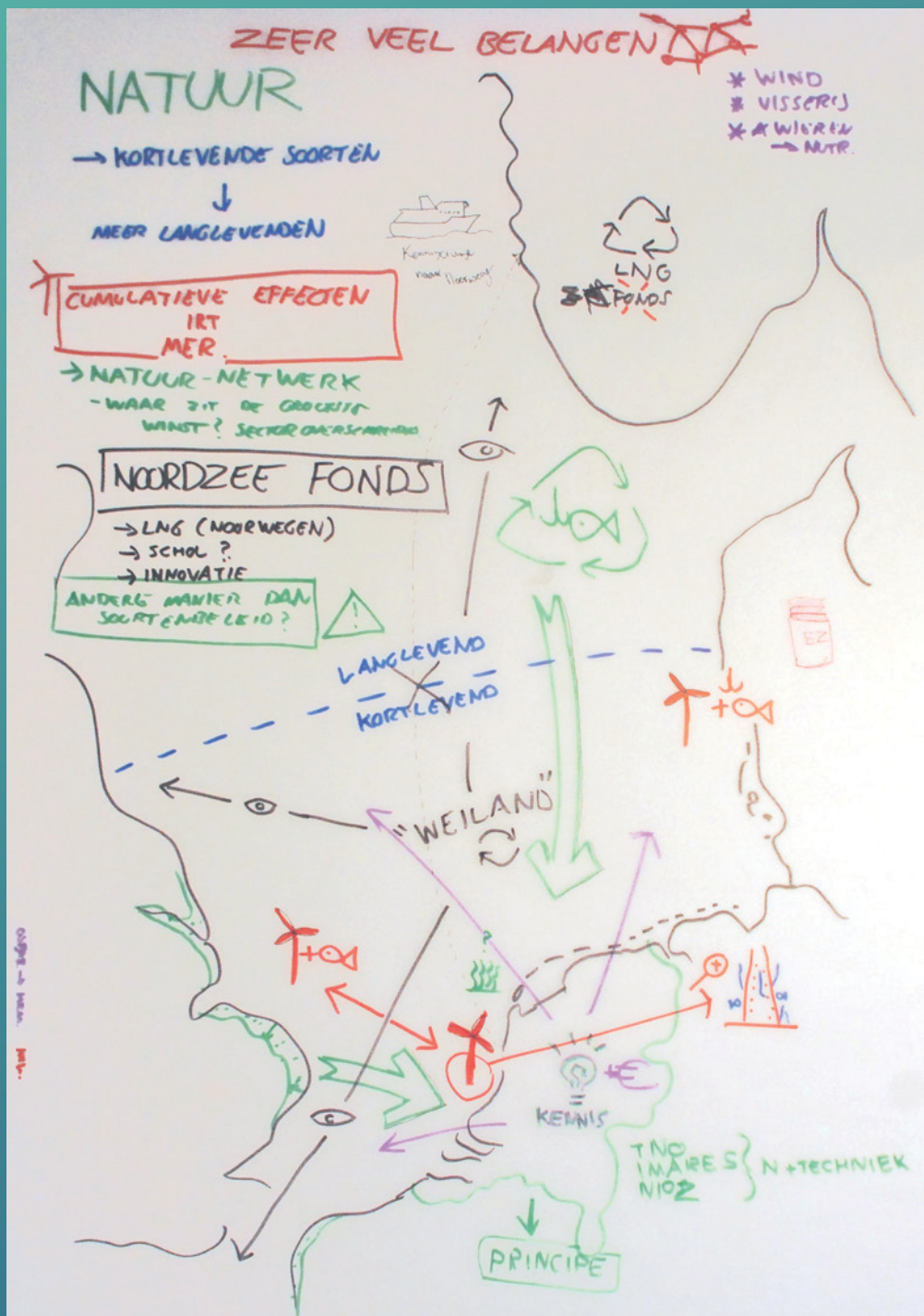
“Wat is internationale beleving? Daarbij zou gedacht kunnen worden aan archeologie van de Noordzee of aan een eventuele combinatie van archeologische ontwikkeling met Windmolenpark op de Doggersbank. Nederlanders zijn goed met het benutten van onderzoeksmethoden en ontwikkelingen t.b.v. het verkrijgen van informatie. Dit zou aan het exporteren van archeologie ten goede kunnen komen.”

Transport (Bereikbaarheid/scheepvaart)

“Noordzee moet zich profileren als een economische regio. Daarbij moet er tussen betrokkenen goede afspraken worden gemaakt, bijvoorbeeld over walstroom en LNG-voorziening als brandstof.”

Vervolg van tekensessies

De verhalen en aantekeningen op flipovers worden door MUST nader uitgewerkt. Verschillende kaarten zullen op elkaar worden gelegd t.b.v. multifunctioneel gebruik. Verder is het subthema “onderwatergeluid” interessant.

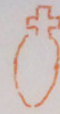


NATUUR



VOEDSEL

BELEVING II



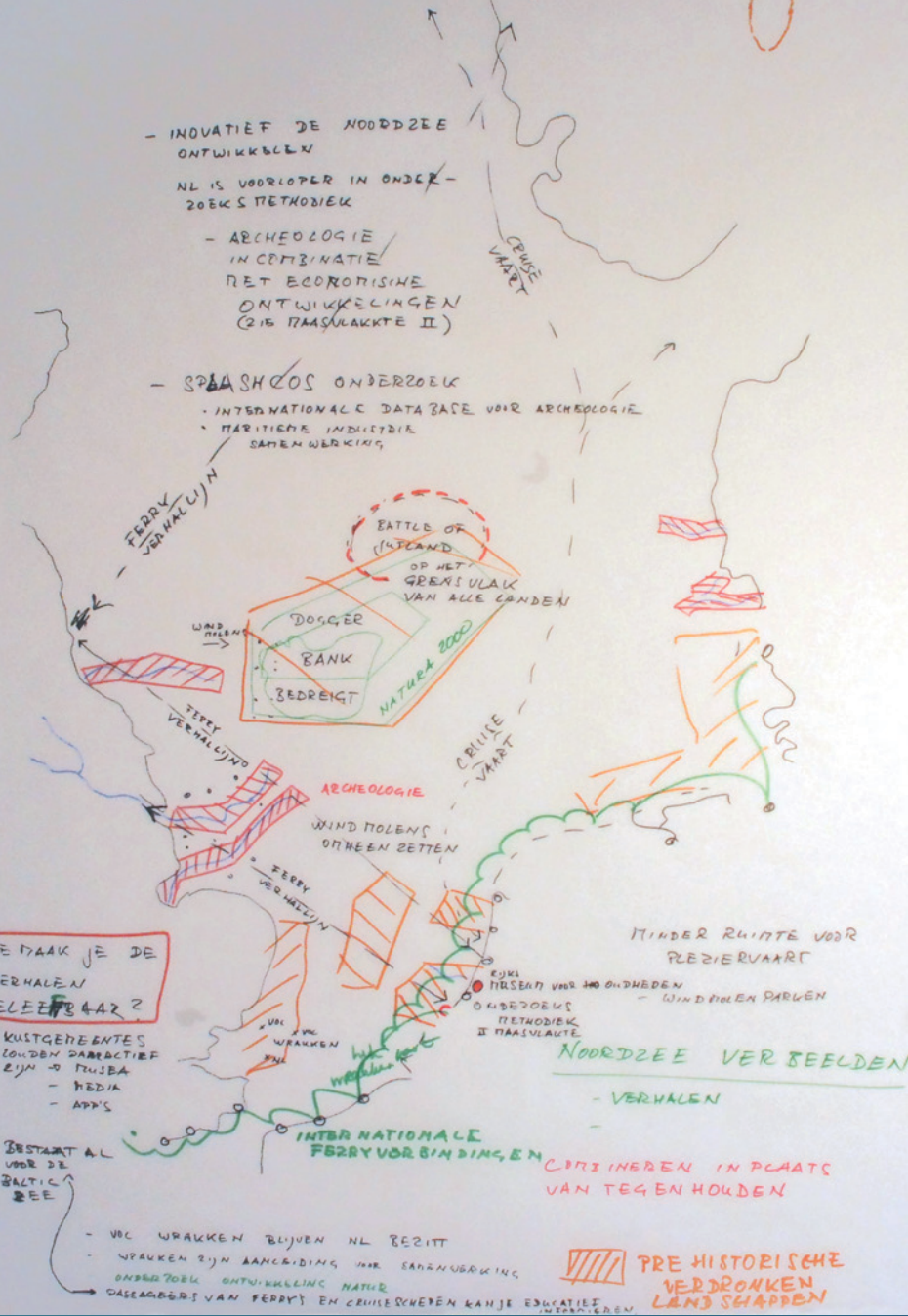
- INOVATIEF DE NOORDZEE ONTWIKKELLEN

NL IS VOORLOPER IN ONDER-
ZOEKSMETHODIEK

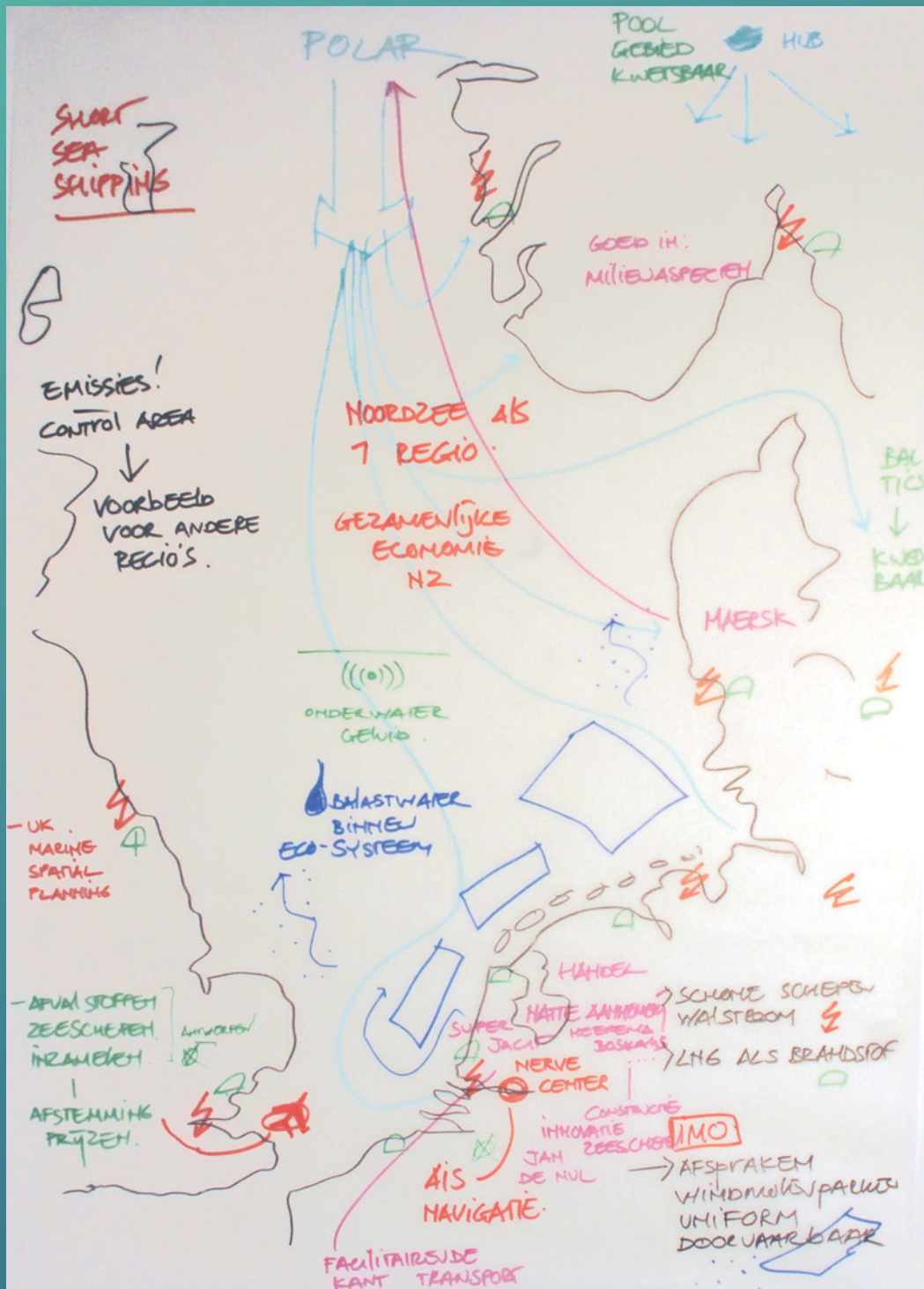
- ARCHEOLOGIE
IN COMBINATIE
MET ECOLOGISCHE
ONTWIKKELINGEN
(ZIE TRAASLUKTE II)

- SPASHCOS ONDERZOEK

• INTERNATIONAL DATA BASE VOOR ARCHEOLOGIE
• MARITIEME INDUSTRIE
SAMENTWERKING



BELEVING



TRANSPORT

A Dit vind ik nu een mooie gedachte. Lijkt me voor de toekomstige "landbouw" een optie... mineralen, calorische waarde... prima idee

B Verduurzaming van onze grondstofbehoefte voor "Feed, Food en Industry" vergt een meersporenbeleid. Naast 'landbouw' ook 'zeebouw' biedt nieuwe mogelijkheden en sluit perfect aan bij ontwikkelingen richting Biobased Society. Van strategisch belang voor Nederland is dat we van 'discussie' overstappen op 'doen'. Samen fouten maken, leren en de concurrentie voorblijven.

Zeewierteelt op de Noordzee

In het filmpje <http://vimeo.com/77296842> wordt een pleidooi gehouden voor een grote gezamenlijke inspanning om zee-wierteelt op de Noordzee te ontwikkelen. Wat vindt u daarvan? Biedt dit ook kansen voor u, uw beleidsterrein, het belang waarvoor u staat? Heeft u bedenkingen, ziet u risico's? Wat en wie zijn nodig om uit deze kans het maximale te halen? Wat kunt u zelf bijdragen?"

A Eerste reacties opgetekend op de Noordzee-bijeenkomst van 25 september 2013:

"Uiteindelijk gaat het om een goed beheer van de visstand in combinatie met visvangst. Deze innovatieve ondernemer denkt daarin mee. Deze houding is vrij uniek in de visserij."

"Dit is niet heel belangrijk. Er wordt maar 3,4 kg vis per jaar per Nederlander gegeten."

(Nieuwe) Ruimte voor visserij

In het filmpje <http://vimeo.com/75756574> wordt een pleidooi gehouden voor (nieuwe) ruimte voor visserij op Noordzee. Wat vindt u daarvan? Biedt dit ook kansen voor u, uw beleidsterrein, het belang waarvoor u staat? Heeft u bedenkingen, ziet u risico's? Wat en wie zijn nodig om uit deze kans het maximale te halen? Wat kunt u zelf bijdragen?

C Eerste reacties opgetekend op de Noordzee-bijeenkomst van 17 oktober 2013:

"Zeewier is niet alleen grondstof om te verwerken, het is zelf ook een delicatesse, wijs op 'de kracht van zeewier uit zichzelf'." "Zorg ervoor dat je wel genetisch materiaal uit de regio gebruikt." "Denemarken en Zweden, dat zijn toplanden qua 'feed'; wat doen we: 'eigen wier eerst' of juist een joint venture?" "Hiervoor is veel maritieme kennis en technologie nodig. Waar zijn TNO, Deltares en Imares in dit verhaal?" "Prima als dit kan met meervoudig ruimtegebruik, maar het moet niet gaan concurreren met het jachtterrein voor vis." "Om dit goed te kunnen regelen zouden we één bestuurlijk orgaan voor de Noordzee moeten hebben, waarom hebben we die niet?"

C Vooreerst gaat het om het multifunctioneel gebruik van windparken omdat we beseffen dat de Noordzee vol raakt!! Daarna kan het dienen als voorbeeld wereldwijd.

B Meervoudig gebruik van de ruimte op de Noordzee in windmolenparken geeft kansen voor iedereen, visserij, boerderij, recreatie. Met elkaar rekening houden, respect voor elkaars activiteiten, is voor allen een vanzelfsprekendheid.

F Ik ben wat in de war. Op de Noordzeedagen kreeg ik te horen dat je voor getijdenenergie, althans de laatste technieken, stroomsnelheden nodig hebt van 1 à 2 m/s en dat we dat dus niet halen op het Nederlands deel van de Noordzee en dat dus getijdenenergie alleen in bepaalde delen van estuaria, het marsdiep, in spuikokers, de Oosterscheldekering en de Brouwersdam mogelijk is. Maar wellicht is deze nieuwe techniek efficiënter. Planmatig zouden dit soort ontwikkelingen gecombineerd moeten worden met Offshore Wind Parken, want je hebt ook het stopcontact op zee nodig.

Niettemin is nog wel onderzoek naar effecten op het onderwaterleven wel nodig. Denk daarbij aan effecten op zeezoogdieren en vis. En laten we het onderwatergeluid niet vergeten. Misschien valt het allemaal wel mee, maar laten we het in ieder geval onderzoeken en niet baseren op bureaustudies en expert-judgement. Net als bij Windmolenparken, is dan ook de schaal waarop het gebeurt belangrijk en dus eventuele cumulatieve effecten als ze er zijn.

In een proeftuin zouden dit soort zaken uitstekend onderzocht kunnen worden.

G Ik denk dat je beter 2 strekdammen in ongebruikte zee-gaten kan aanleggen in b.v. het huijbortse gat dan krijg je een enorme stroomversnelling en daarna energiewinning?

A Eerste reacties opgetekend op de Noordzee-bijeenkomst van 25 september 2013:
"Eerst zeker weten dat dit wel stormbestendig is." "Dit is nadelig voor (bruin)vissen." "Misschien is 'energie uit de zee' achterhaald in 2050."
"De Topsector 'energie' biedt ruimte voor experimenten." "Ruimtelijk gezien is er ruimte voor proeftuinen." "Alle proefprojecten zijn nu nog te duur; de risico's moeten gemanaged worden."

B Dit is mooi! Getijdenenergie 2.0: integrale energie en zeeboeren! In staat zijn om in een wilde marine omgeving drijvende technologie in te zetten opent de weg voor optimalere benutting van het zeeoppervlak. Hetzij voor energie, aquacultuur (zeewier) of geïntegreerde varianten. En-en denken... Boeiend initiatief die getijdenenergie.

C De Stichting Noordzeeboerderij heeft al een locatie met tijdelijke vergunning voor zeewiarteelt. Wij willen deze graag uitbreiden en zijn groot voorstander om dit te doen met andere vormen van zeegebruik, expliciet aquacultuur, visserij en energieopwekking. Er is een Green Deal afgesloten met de overheid, we zoeken nu al enige tijd naar financiering!

H Er is al heel veel onderzocht mbt 'mammals' en vissen en invloed op bodem gesteldheid etc in Schotland/UK/Ierland door oa MCT/Siemens ALSTOM/TGL en anderen. Ik zou ervoor pleiten, en daarmee ondersteun ik de suggestie van bijvoorbeeld een peter scheijgrond, gebruik te maken van aanwezige data en kennis ipv het wiel wederom gaan uitvinden. De kennis hoe beperkt ook in sommige ogen is er, lets use that !.

het vervelende is naar mijn weten mij dat offshore windparken gebouwd worden op relatief ondiepe plaatsen waar ook nog eens lage stroomsnelheden aanwezig zijn. Hoe dit soort parken te combineren zijn met tidal parken lijkt mij een brug te ver.

E Ik ben voor renewables en zeker voor de tidal variant, echter mij bekruipt het gevoel van 'daar gaan we weer'. Op zijn Nederlands veel (be)praten en (te) laat zaken aanzwengelen ...zij het met enthousiasme dat weer wel.

Het is verstandig om onze energie onafhankelijkheid te vergroten. Dat dit mede ondersteunt kan worden door "stromingsenergie uit water" is zeker waar maar ook dat "onze Noordzee" niet op voorhand een goede plek is. De stroomsnelheden zijn voorsnog voor de huidige systemen (te) beperkt. Onze

rivieren, danwel dammen/sluizen, lijken wat dat betreft een betere optie te zijn.

De hamvraag is echter wanneer onze regering denkt door te pakken?...of is het beter geformuleerd door te stellen dat alle stakeholders moeten doorpakken?

Schotland, Frankrijk en Canada lopen mijlen ver op ons voor mbt de discussie met de stakeholders, technologische ontwikkelingen en de periferie mbt vergunningen, FIT en financieringssupport (dat is geen subsidie!). Ik vraag me in alle

oprechtheid af wat NL op dit moment meer te bieden heeft dan de hiervoor genoemde landen die elk hun eigen proeftuin hebben danwel de infrastructuur aan het bouwen zijn.

Misschien moeten we gewoon wachten en beschikbare technologie die functioneert bij 2m/s aanschaffen en dan (gewoon) parken bouwen.....in 2018. Hebben we 5 jaar om een vergunningstelsel te regelen en grid connectie voor te bereiden. In Nederlandse termen denk ik al een hele kluit.

Getijdenenergie

In het filmpje <http://vimeo.com/75755831> wordt een pleidooi gehouden voor benutting van de Noordzee voor getijdenenergie. Wat vindt u daarvan? Biedt dit ook kansen voor u, uw beleidsterrein, het belang waarvoor u staat? Heeft u bedenkingen, ziet u risico's? Wat en wie zijn nodig om uit deze kans het maximale te halen? Wat kunt u zelf bijdragen?

D Kans op nadelige effecten op vissen, zeehonden of bruinvissen is erg klein, want;

- de rotor bladen draaien rond in een vrije stroming ipv in een buis, waardoor er geen risico is op het "vermalen" van vissen tussen de bladen en wanden zoals bij sommige conventionele waterkrachtcentrales het geval kan zijn.

- er is nauwelijks sprake van een drukval over de turbine en dus geen risico op het scheuren van de zwemblaas

- rotor bladen draaien heel langzaam rond, vergelijkbaar met een draaideur, waardoor vissen en zeezoogdieren de bladen kunnen vermijden of ontwijken en door de turbine kunnen zwemmen.

- de rotor dichtheid is laag (bladoppervlak ten opzichte van doorstreken oppervlak), waardoor de kans op een eventuele impact verder verkleind wordt

- het geluidsniveau van de generatoren is heel laag, zeker ten opzichte van omgevingsgeluid (snelstromend water)

- tenslotte is het bekend uit observerings experimenten oa door SEAMARCO dat bruinvissen en zeehonden een obstakel of gevaar onderwater ook op grote afstand goed kunnen detecteren en vermijden omdat ze goed gehoor (bruinvis) hebben of zeer gevoelige snorharen (zeehonden).

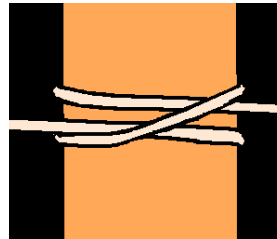
De diverse projecten bij de European Marine Energy Centre op Orkney, in Noord-Ierland van Marine Current Turbines en Verdant Power in de East River in New York, hebben uitgebreide monitoring programma's (gehad), waarbij er geen significante effecten zijn vastgesteld op oa vissen of zeehonden.

Vijf knopen voor beleid



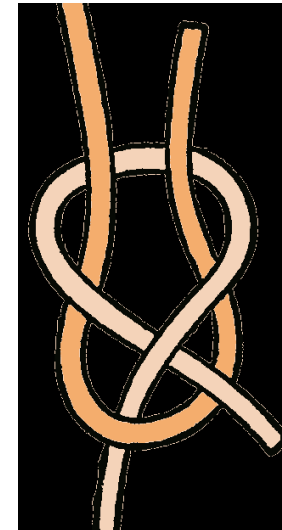
Paalsteek

De paalsteek schuift niet en is eenvoudig weer los te maken, ideaal voor transitieopgaven. Hergebruik van bestaande natuurlijke en menselijke infrastructuur, voor energiedoelinden staat op het netvlies. Maar hoe zit het concreet? Waar liggen kansen en opgaven en staan die al op de kaart? Welke maatregel zetten we hier op?



Mastworp

De mastworp is het uitgangspunt voor het sjoeren van lading en dus voor veiligheid. Veiligheid is makkelijk gezegd, maar moeilijker gedaan. Wat doen we als het toch mis gaat op zee, met mens en milieu? Wat zijn concreet de uitdagingen en de oplossingsrichtingen: opgaven en maatregelen.



Schootsteek

De schootsteek gebruiken we om twee ongelijke lijnen te verbinden en staat symbool voor coalitievorming en samenwerking. Welke opgaven en maatregelen zijn te benoemen om samenwerking op zee binnen en tussen markt, overheid, wetenschap en maatschappelijk veld te versterken?



Platte knoop

Niets zo plat als de platte knoop van het geld. Op zee investeren en aan de slag is duur, net als het ecosysteem en dus is maatschappelijk en privaat rendement is nodig. Wat zijn eigenlijk de maatschappelijke kosten en de baten van de – activiteiten op de – zee? Welke opgave is voor deze knoop te formuleren, en welke maatregelen kunnen er hierbij benoemen?



Slipsteek

De slipsteek kan makkelijk weer worden losgemaakt. Lijkt daarmee ideaal voor experimenteren. De vraag is of er nu voldoende beleid en regelgeving is die experimenten mogelijk maakt; en andersom welke regels en beleid experimenteren bemoeilijkt. Welke concrete voorbeelden hebben we om aan te pakken?



Gordiaanse knoop

De magische knoop voor beleidsmakers: hoe ver reikt de draagkracht van het ecosysteem eigenlijk en mag die volledig worden benut? Is de draagkracht te versterken, en zo ja hoe? Welke opgaven en maatregelen helpen dit thema vooruit?

VIJF KNOPEN VOOR BELEID

Tijdens de bijeenkomst zijn de knopen voor beleid kort uitgelegd en is informatie hierover aan aanwezigen uitgereikt. De volgende knopen kunnen we onderscheiden:

- Paalsteek - ideaal voor transitieopgaven.
- Platte knoop – die over het geld gaat
- Mastworp – uitgangspunt voor veiligheid
- Slipsteek – handig met experimenteren
- Schootsteek – ongebruikelijke coalities aan elkaar smeden
- Gordiaanse knoop – over de draagkracht van het ecosysteem en omgaan met onzekerheden

Een voorbeeld van een andere beleidsknoop is een onderzoek naar beter bereikbaarheid van Rotterdam via het Noorden. Eelco roept aanwezigen op om een knoop op de besproken LinkedIn-discussiepagina te plaatsen.

Aanwezigen

1. Diana Korteweg Maris (Kenniscentrum Kusttoerisme)
2. Marnix Mulder (Schottel Nederland B.V.)
3. Bas Weenink (IenM)
4. Paul Altena (KVNR)
5. Eric Broekhuizen (Dutch Expansion Capital)
6. Wouter Gotje (IMARES)
7. Hans Donners (River to Success)
8. Anne-Marie Svoboda (RWS)
9. Tony Minns (HKV)
10. Martijn Adelaar (IenM)
11. Eelco Leemans (Stichting De Noordzee)
12. Marleen Wijnstok (EZ)
13. Klaas Koch (Duikteam Zeester)
14. Liisa Kok (IenM)
15. Pim de Wit (Havenbedrijf Rotterdam)
16. Rob Gerits (RWS)
17. Tammo Oegema (IMSA Amsterdam)

VERVOLG “NOORDZEE 2050 GEBIEDSAGENDA”

Hoe gaan we verder? Er vindt een formeel overleg plaats tussen de ministeries en de stakeholders. Bij het waterdeel is het ministerie van Infrastructuur en Milieu betrokken. Ook via het institutionele overleg en de consultatielijn van het OIM zal de “Noordzee 2050 Gebiedsagenda” onder de aandacht worden gebracht.

VOOR IN DE AGENDA

Werkbijeenkomsten in 2014:

- woensdag 22 januari,
- donderdag 6 februari en
- woensdag 26 februari.

De aanmelding voor het Noordzeecongres 2014 op 13 maart is ook geopend (noordzeecongres.pleio.nl)! Zie daarvoor het Noordzeeloket.nl of de [LinkedIn](#) groep.

18. Wim van Urk (IenM)
19. Andrea Otte-Klomp (OCW/RCE)
20. Marcel Bommele (RWS)
21. Kristian Maters (KIMO Nederland en België)
22. Patrick Segaar (IenM)
23. Remy Luttik (Duikteam Zeester)
24. Jacqueline Heerema (Satellietgroep)
25. Waldo Broeksma (RWS)
26. Sebastian van Berkel
27. Donald Böing
28. Pieter Jannink
29. Dirk Neumann
30. Pauline van den Broeke
31. Paul van Hemert
32. Anton Simonis
33. Eelco Koolhaas
34. Jeroen Vis
35. Lodewijk Abspoel
36. Yasin Keskin